

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	Ugy a lap szellemi részét illető cikkeik, mint az előfizetési pénzek a „Közművelő- dés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várhoz küldendők.
Egész évre	4 frt.		
Félévre	2 „		
Negyedévre	1 „		

Jézus származása. Születésétől. visszatértéig Egyiptomból.

Mutatvány Didon kitűnő munkájából: „Jézus-Crist.”
Közlök **dr. Kiss János és Sulyok István.**

Róma 747 – 749 esztendejében Judea történetének egy új eseménye hozta mozgásba Heródes kis királyságának összes lakóit, valamint a birodalom összes keleti tartományait, nemkülömben szövetséges vagy adófizető tartományait.¹⁾

Augusztus, ki a tanácstól az imperiumot újabb tíz esztendőre megnyerte, 746-ban tölté be a lasturumot. Összeiratá a római polgárokat még a polgári joggal bíró városokban is, mint Antiochiában, a szíriai Beritusban és a ciliciái Tarsusban. Janus temploma ekkor harmadik ízben volt bezárva. A birodalom sohasem élvezett tejjesebb és általánosabb békét. A világ ura ezt felhasználta: leltárt vett föl mint egy egyszerű gazdag birtokos, földjét fölméreti, mint egy szorgalmas, értelmes földműves; alattvalóit és szövetségeseit összeírattja, a naptárt rendezzi, segélyforrásait egy könyvbe jegyzi, mely töredékesen hozzánk jutott. Elrendelte a tartományok és a szövetséges vagy függő államok népségének megszámlálását. A császár rendelete a Heródes kormánya alatt álló Júdeára is kiterjed.

Ezt némelyek tagadni akarták. A kritika mindent elkövetett, hogy sz. Lukácsot²⁾ az egyetlen szerzőt, ki a tartományok és Judea népszámlálását említi, időrendi botlásra érje. Az elfogulatlan történelem nem követheti azokat, kik a harmadik evangélium tanuskodását megtámadják.³⁾

Heródes királyságában a népszámlálás megtörtént. Ez a hajlékony király, kinek politikája egy alkalmat sem mulasztott el, hogy Augustusnak hize-

legjen, ura parancsának ellenszegülni óvakodott: minden zsidó parancsot kapott születése helyén megjeleni s a császárnak és a királynak hűséget esküdni.¹⁾

József és Mária ez alkalomból utaztak Bethlehembe. József ezen városból származott;²⁾ tehát a rendelet értelmében ott kellett jelentkeznie.

E váratlan eseményben, mely őket arra a helyre vezeté, ahol a próféták szerint Izrael megváltójának kellett születnie mind a ketten kétségkívül Isten kezét látták. Mária előrehaladt terhessége, továbbá a tél és a hoszu út fáradalmi daczára is elkísérte Józsefet.

Názareth Bethlehemtől négy napi járásra fekszik, Jizreel síkságon, Szamaria és Júdea hegyein keresztül. Ginea, Bethúlia, Szihem, Latona, Bethel, Tel-el-Fúl, Jeruzsalem és Refaim pusztán át számítva. A karavánok egymást követik ezen az úton. A nép gyalog megy, de Júdeában ritkaság, hogy egy utazó családot ne kövessen egy számár; a fáradhatatlan, türelmes állat kevéssel beéri, urának élmét és ruháját hordja: egyszóval, a szegények hátasa.

Az út mentén a forrásoknál, néhány zöld fa árnyékában megpihennek; este napnyugtával, az esős évszakban, a városok és falvak kapuja előtt levő, a faluk karaván szerájokba szállanak, melyek az emberek és állatok közös használatára szolgálnak; reggel virradóra Jeruzsalemről szóló énekek dalolása közt megindulnak és lassankint elérik utjuk célpontját.

Igy utaztak József és Mária, azok társaságában, kiket Augusztus rendelete hasonlóképen Bethlehembe vagy Juda más városába vitt.

Bethlehem³⁾ Jeruzsalem-től délre két mérföldnyire a Refaim pusztán túl Júdea hegységeinek kellő köze-

1) L. az A) függelékét, Jézus életének időrendje. 1. § Aurinus népszámlálása.

2) Luk. 2. 12.

3) L. függelékét. A. 1 §.

1) Antiquitatum. XVII, 2. 4.

2) Luk. 1, 27.

3) Zsidóban = kenyér háza

pén fekszik. Két hegynek, melyek félhold alakot képezve tapadnak egymáshoz, tetején épült.

Minden oldalon mély völgyek határolják; a közép-ső, — a legtermékenyebb — Uadi-el-Karubeh a keresztezés félhold két csücske közé szorulva, meredeken ereszkedik lefelé; a falak, melyek a földet fentartják, egy rengeteg amfiteátrumhoz teszik hasonlónak, melyben viruló szőlők, olaj-, füge-, mandula és szent János kenyér fákkal díszlenek.

A Bethlehem mögötti hegyektől éjszakot és nyugatra elzárják a szemhatárt, de dél- és kelet felé gyönyörű a kilátás. Itt van a szántóföld, melyen a moabita Ruth kalászkokat szedett és mindjárt mögötte a kis hegyen fekvő Beth-Szaur városban volt Boez szérűje. Valamivel messzebb van Juda sívatagja, hamuszínű homokjával. A nap megaranyozza ezt a pusztaságot, melynek kiégett földje termeketlen.

E mögött, — egy úrben, melyet Moab kékes és violaszínű sziklái bástyáaként vesznek körül — rejtőznek a Holttenger szép vizei. Délre egy magányos bérez emelkedik: ez a Heródes-szikla, melyen az öreg Heródes kívánt eltemettetni s örök álmát aludni.

Ilyen az a vidék, melyen Dávid született s melyet ma utódai fölkeresnek.

A házak emberektől hemzsegnek. A város khánja, Lukács „diversoriuma“ (szállója), túl van tömve. József és Mária már nem találnak helyet; egy szomszédos barlangban kénytelenek megpihenni, egy üregben, melynek Palesztina mészköves hegységeinek lejtőiben gyakran akadunk. Egyiket közülök jászólnak vagy istállóknak neveztek, ez a falu végén fekvő Hebron felé és az állatok menhelyül szolgált. Ide vonul a két hajléktalan vándor, ezen a szegényes helyen születik Dávid fia, az, kiről az angyal azt mondá anyjának, hogy a szent, az Isten fia, a Megváltó, és az örök trón örököse. A történelemnek ezt a legfontosabb eseményét az evangelista oly magasztos egyszerűséggel mondja el, mintha a legutolsó bethlehemiről szólna: „Mikor ott valának, elérkezék az idő, hogy szüljön. És szülé az ő elsőszülött fiát, és betakará őt pólákba és a jászolyba fekteté, mert nem vala helyök a szálláson.“¹⁾

Az, ki mint szűz fogant, mint szűz is szült. Az evangelista ezt sejteti velünk: ő nem ismerte anyáink gyengeségét és fájdalmait. Ő maga fogadja fiát, ő maga fekteti a rögtönzött jászolba. A keresztény hite térdre borul ezen asszony és keblén nyugvó gyermeke előtt, reá tekintvén, elsajátítja a szelidséget, a

szegénységet és az áldozatot; mindig új képét alkotják ezen leirhatatlan jelenetnek, melynek hatalmát, báját és szépségét kimeríteni lehetetlen.

Ezek december egy éjjelén történtek, a zsidó naptár szerint Tebeth havában, egészen titokban, csak József és Mária jelenlétében. Az álomba merült városban senki sem sejtí annak születését, ki szülőföldjét még Dávidnál is híresebbé teszi. De Isten lelke nem feledkezik meg erről a barlangot és elhagyott bősörről: oda vezeti választottait.

Minden kezdeményezés tőle ered. Kiket megvilágít, látnak; kiket megszólít, hallanak, kit malasztja nem érint tehetetlenül megmarad tudatlanságában és sötétségében.

Bethlehem alatt Beth-Szauron tul, ugyan azon a síkságon, melyen Booz árpa és buza földjei elterültek, hol a moabita Ruth kalászkokat szedett legeltették a pásztorok nyájait.

Keleten a pásztorok a földművelő néposztály legalsóbb rétegé képezik; ezek a szolgák szolgái. A föld birtokosa nem dolgozik, hanem munkásokat, kézműveseket, felügyelőket és pásztorokat tart. Mai nap is láthatók, fejüket hosszú fekete fátyol borítja, vállukon báránybőr függ, mezitláb vagy sarukkal, rövid tölgy vagy eperfa bunkóval kezükben; esténként egy sziklán, nagy tűz mellett ülve örökölnek. Az első esőzések után a nemsokára bevetendő föld füveket és virágokat terem, a nyájak ezen első hajtásokból élnek.

Mialatt a beth-szauri pásztorok virrasztottak, a mennyei világosság árasztá el őket; ijedten néztek körül és a mögöttük álló angyal mondá:

— „Ne féljete, mert ime nagy örömet hirdetek nektek, mely leszen minden népnek; mert ma született nektek az Üdvözítő, ki az Ur Krisztus, Dávid városában. És ez lesz nektek a jel: Találtok egy kisedet pólákba takarva, és jászolyba fektetve.“¹⁾

(Folyt. köv.)

~~~~~

Szentséges Urunk

XIII. LEO pápának

köreleve

az apostoli Szentszékek közösségében élő patriárkákhöz, primásokhoz és püspökökhöz

a munkások állapotáról.

(Folytatás.)

Altalánosságban pedig arra kell törekedni, hogy a munkások pihenésre annyi ideje legyen, mennyi a munkában megfizetett erőinek pótlására szükséges, mert a munka megszakítása épen az erők kiegészítésére szükséges. Minden

szerződésnél tehát, mely munkás és munkaadó közt kötötték, akár nyíltan kifejezve, akár hallgatón beleértve e kétnemű nyugalomnak a munkás részére biztosíthatnia kell. Oly egyezség, mely e nélkül kötötték, erkölcsileg nem volna megengedhető, mert az Isten és önmagunk iránt való kötelességnek feladását senki sem követelheti és meg nem ígérheti.

Csatlakozva ehhez, egy másik fontos kérdést érintünk, melynél nagy gondot kell a helyes értelmezésre fordítani, nehogy akár egyik, akár másik részre félremagyaráztassék. Sokan azt hiszik, hogy midőn a munkás bérét felvette, a munkaadóknak vele szemben minden kötelessége megszűnt, azt vélvén, csak akkor történhetnék igazságtalanság, ha vagy a munkaadó a bér egy részét visszatartaná, vagy a munkás a munka egy részét nem teljesítené, s csak ez esetben volna beavatkozásra joga az államnak, hogy mindkét fél megkapja a magáét. Ez a végkövetkeztetés azonban nem találhat teljes helyeslést, a gondolatmenetben hiány van, illetve egy igen fontos jelenséget hagy figyelmen kívül. Ez a következő: dolgozni annyit tesz, mint megfeszíteni erőnket, hogy életünk fűntartására földi szükségleteinket megszerezzük. „Arzodnak veritékében fogod enni kenyeredet¹⁾” Két tulajdonsága van ennél fogva a munkának: a munka személyi, amennyiben az alkalmazott erő és szorgalom a munkásnak személyi javát képezi és szükséges, mert általa kell az életfenntartás eszközeit megszerezni s a lét fenntartása szoros természeti kötelesség. Amíg a munkát személyi jónak tekintjük, kétségtelenül joga van a munkásnak azt aként értékesíteni, amint tetszik, jogában áll a csekély bért is elfogadni, mert a munkát személyes elhatározásából vállalván el beérheti kevéssel is, vagy egészen lemondhat bérééről. De másként van, ha a munkának másik természetét, azaz szükségyszerűségét tekintjük. Az élet fenntartása szorgos kötelessége mindenkinek. Akinek természeti joga van életfenntartására szükségszerűleg utalva is van a kézi munkára. Ha tehát az egyezkedés a bér fölött munkás és munkaadó közt mindkét részről szabadon történik, még mindig fenn áll a természeti igazságnak azon követelménye, hogy a bér ne legyen oly alacsony, mely egy megelégedett törekvő munkásnak élet fenntartására nem elegendő. Ez a nagyfontosságú követelmény független az egyezkedőknek szabad akaratától. Feltéve, hogy a munkás a kényszerítés nyomása alatt, hogy egy még rosszabb állapottól szabaduljon, a tulkevény feltételeket, melyeket a munkaadó vagy vállalkozó követel, elfogadja, akkor az igazságosság e kényszerítés ellen tiltakozik.

De hogy az ily kérdésekben, minő a napi munkaidő megállapítása a különféle iparágaknál s azok az óvintézkedések, melyek az egészségre káros körülmények vagy a balesetek elhárítására főleg a gyárakban a nyilvános hatóság ne a hatáskörét túlhaladó módon avatkozzék bele, különös megfontolást igényelvén az idő és helyi viszonyok; általában tanácsos volna e kérdéseket azon bizottságok elé utalni, melyekről alább kívánunk szólni, vagy valamely más módot szerezni a munkások érdekeinek biztosítására a szükségletek szerint, biztosítván természetesen azokra a hatóságoknak vezetését.

Ha a munkás elegendő bért kap, hogy családját, gyermekeit illendően eltarthassa, sőt a megtakarításra is gondolhat, akkor a természetes ösztönt követve, bizonyára törekedni fog, hogy magának vagyont gyűjtsön és csekély, de biztos jövedelmet szerezzen. A magánvagyonnak, ha a szociális kérdésnek érdemszerű megoldására törekszünk, nemcsak érintetlen tulajdonjogát kell biztosítani, de az államnak e jogot törvényhozában különösen kedvezményeznie is kell, oda törekedvén intézkedéseiben, hogy az államhoz tartozók közül lehetőleg minél többen szerezzenek maguknak vagyont. Ez állapotnak kiváló előnyei szembetűnők. Ilyen volna, mindenekelőtt a földi javaknak méltányosabb elosztása. A polgári viszonyoknak a múlt század óta történt átalakulásainak következménye, hogy a városok népessége két osztályra szakadt, melyeket meg lehetős nagy lézag választ el egymástól. Egyfelől áll a tőkének tulajdonosa, mely az ipart és a városokat teljesen urálja és mely a vállalkozásoknak s a nyilvános tevékenységnek eszköze lévén, nemcsak birtokosait gazdagítja fel mindjobban, de azokat a közügyek intézésére is befolyásra juttatja. Másfelől áll az a tömeg, mely nélkülözvén ez élet javait, eltelik keserítéssel és hajlandó a zavargásokra. Ha ez alsó osztálynak reményt adnánk, hogy szorgalmával és fáradságával magának kisebb birtokot szerezhet, akkor természetesen megváltoznék a közeledés a két ellenkező táborban élő állampolgárok között és a látható szegénység és a felhalmozott gazdagság közt fennforgó ellentétek mindinkább elsimulnának. — A földművelés ezáltal mindenesetre sokat nyerne. Mert azzal a tudattal, hogy saját telkén dolgozik, mindenki nagyobb odaadással fogna munkájához, a földet a szerint becsüljük, amennyi fáradságot áldoztunk arra, valósággal megszerzünk azt, ha abban családunk számára a jólétek bármily szerény forrását ismerjük fel. Látható tehát, mily fontos a földművelés a nép közjóllétére. Harmadik előnyül kell említenünk a hazaszeretet megerősítését, a földhöz való ragaszkodást, melyen a szülői ház állott, melyen születünk és nevelkedünk. Bizonyára sok kíváncsi, ki a messze idegenben keresett új hazát, a családi házból való megmaradhatást mindennek élbe helyezné, ha a haza neki a szükséges anyagi feltételeket élete fenntartására megadná. De azonnal elenyészne ez az előny, ha az állam oly nagy adóterheket ró a földbirtokosra, hogy általuk a magán tulajdon csak névlegessé válik. A magán tulajdonokra való jogot, melyet a természet adott meg, az állam el nem veheti, csak szabályozhatja annak használatát, hogy összhangba hozassék az a közérdekekkel. A jog és méltányosság ellen vét tehát az állam, mely alattvalóinak tulajdonát túl magas adókkal mintegy a maga részére sajátítja ki.

Végre fel kell hívni a munkásokat és munkaadókat, hogy az égető kérdés megoldásához maguk is hozzá járuljanak oly intézkedésekkel és intézményekkel, melyek a nyomort lehetőleg enyhítik, s az osztályokat egymáshoz közelebb hozni segítik. Ide tartoznak az egymás kölcsönös segítségére szolgáló egyesületek, a magánosok segélyegyletei a munkások és családjaik számára, a gyermekek és felnőttek jogainak megvédésére alakult intézmények. Első helyet foglalnak pedig el ebben az irányban a munkás-egyletek, melyeknek ezáltal általában a nevezetteket mind egybe foglalhatják. A

1) Móz. 1. 3. 47. 19.

multban a munkások és iparosok testületei jelentékeny munkásságot fejtettek ki, nem csak tagjaiknak nyújtván előnyöket, hanem nagyban hozzájárulván az ipar és kézi munka fejlesztéséhez, amint arról a történelem tanuskodik. Oly időkben, minők a maiak, természetesen nem lehet a változott életviszonyok között ismét a régi alakzatot feléleszteni, az új szokások, a haladás, a műveltség, a szellemi szükségletek mind más követeléseket emelnek. De szükséges a társulati szervezkedés a régi szellemmel, mely alkalmazkodik az idők viszonyaihoz.

Igen öröndetes, hogy napjainkban egyre több ily célú egyesület alakul, álljanak azok vagy csak munkásokból, vagy a munkásokból és munkaadókból s csak óhajtani lehet, hogy ugy számban, mint belső erőben növekedjenek. S mivel már ismételtén szólottunk a munkásegysületekről, tekintettel azok időszerűségére és igazolására, elmondjuk a szükségéseket azoknak berendezésére és megszabott céljaira nézve.

(Folyt. köv.)

Batthyáni Ignác püspök és a Hóra-lázadás.

— Összejegyezte: Kovács Gyárfás. —

Az 1784-ik évi Hóra-lázadásra vonatkozólag közelebbről Podhradeczy gyűjteményéből következő kiáltványt olvastam*): „Mi Hórai Móra-Hóra, Isten kegyelméből Dácia királya, oláhok fejedelme parancsoljuk minden alattvalóinknak kikeresett szabadságunk s az országban való örökségünk mellett, hogy minden buzgó és szabadság szerető alattvalónk, midőn ezen szigorú parancsunkat veszi, azonnal fogjon fegyvert, s szintén a mi zászlónk alatt megjelenjen s egybegyűljön, hogy a nép nagyapáink elvesztett szabadságát visszaszerezhesse, hogy megkezdett munkánk szerencsés véget érjen. Eszerint parancsoljuk mindezeknek és mindenkinek, hogy a mi tekintélyünk és hatalmunknál fogva, aki a haza iránt szeretettel viseltetik, megértvén legszigorubb parancsunkat, minden helység élére állított bíró a maga embereit fegyverkeztesse fel, hogy az ő nemeseit és a szomszédosokat üldözze, semmisítse meg, nem különben ingó és ingatlan javait úgy elrabolja és magát oly állapotba tegye, hogy soha többé egy nemes is ellene ne állhasson. Megengedjük, parancsoljuk és rendeljük. Így kelt Topánfalva hegyen levő Rezidenciánkban május 1-én uralkodásunk első évében.“

A lázadó oláh vezérnek ezen patense úgy látszik felhívás volt azon borzalmas vérengzésekre és pusztításokra, melyek 1784 év október 31-én nyílt forradalom alakjában albáki születésű Hora és Kerpenyesi Klosska meg Krisán vezérleteik alatt — kitörve, a lázadók és historia örök szennyfoltjai lesznek.

Mint a történelem csakugyan igazolja is ezen felhívás és más hajtogató szövegeknek meg is lettek végzetes és borzadalmas jelenetekben gazdag következményeik.

Elmellözve egyebeket, magok azon magyar plebániák és

templomok is, hol a lázadó kapitányok megfordultak, kiméletlen módon érezték és szenvedték a féktelen forrongás borzalmaikat.

A körösbányái templom és zárda kirabolatott és lerombolatott. Hasonló sors érte a nagyhalmágyit, a verespatakit és a topánfalvit is, honnan nemesak a matrikulák és egyéb könyvek lopattak el, hanem a kápolnába betörve — mint Kossuth Demeter akkori lelkész és Fang ker. esperes írta: összetörték az oltárokat s a szentségtartót a tabernakulumból kivéve, az oltári szentséggel egyetemben lábbal tiporták.

Képzeltető, ha már a vallásos érzület, sőt még a legszenyebbet sem kimélték: mily türehtlen állapota lehetett azon magyarságnak, mely — a havasvidéken — a bányakerületi esperességben szétszörtán élt; mennyit kellett nekik és papjaiknak szenvedni vagy bujdosni, hogy kikeűljék a különben bizonyos és rettenetes halált!

Az erdélyi püspöki széken ezidőben az egyházmegyének bőkezű Mecenása, a megyei könyvtár és csillagda nagyevű megalapítója, több irodalmi munka tudós szerzője és mint saját aláírásai is jelzi papjai és híveinek „verus patere“: német-újvári gróf Batthyáni Ignác ült. (1781—1798.)

Mint Erdély történelme és püspöki körleveleiből is kitűnik, a reformáció mozgalmainak lezajlása s a török világ megszűnése óta talán nem volt idő, midőn az erdélyi egyházmegye hitéletét, a hívek anyagi és szellemi jólétét annyira iszonyatos csapások fenyegették volna, mint alatta. Pestis, saskajárás, terméketlenség és polgárharez gyötrelmei egyformán nehéz igaként nehezdedtek a szegény hívek nyakára.

Azért nem esoda, ha a sok szerencsétlenség sulya alatt atyai szíve feljajdul: nem esoda, ha körlevelei telvék a viszontagságok elsomorító eseteléseivel. Klasszikus latinsággal irt egyik körlevelében többek közt így sóhajt fel: „körülvettek minket a csapások, melyeknek nincs se szere, se számuk; elszaporodtak szántóföldeinken az egerek és felfalják gabonánkat; tapasztaljuk a bor hiányát is. És ami legsúlyosabb csapás: a pestis is a mi szomszédságunkban — közel Fekete-halom, Brassó és Rosnyóhoz — felütötte fejét. Közel az éhség is.“

Azért a mily belső szomorúsággal elteltén atyai szívének egész szeretetteljes gondosságával szólítja fel papjait és híveit, hogy a könyörtület Istenéhez folyamodjanak a csapások elhárításaért: ép oly hálaadólag emeli fel buzditó szavait, midőn így örvendez: „Lauda Transsylvania Dominum: vastator hic angelus fines nostros ingredi non est autos, postes portarum nostrarum transiit, sicut quondam in Egypto postes filiorum Izrael transivit. — Továbbá: notum est vobis omnibus, quam densa nubes locostarum Valachiam, vicinque in undaverit, ac etiam depopulata sit: ostenderunt se quidem in finibus nostris et spiritus domini exsufflavit illas, et in fines Fracicos abegit.“ Azért az 1798 évi január hó 1-én az egész egyházmegyében hálaadó istentisztelet megtartását rendeli el.

Azonban mindezeknél sokkal elkeserítőbben hatottak atyai szívére azon metsző fájdalmak, melyek emezeknél még elebb a Hóra-Klosska-Krisán lázadásakor papjai és hívei szenvedéseiben az ő főpásztori kebelét is oly szomorítóan érintik, hogy e fájdalom még a lázongás elnyomatása után is jeremiási érzülettel tölti el lelkét; s mintha a megérdemlett büntetéssel

*) Fordítás az Ellenzék idei 79 számából.

sújtóbb Hóra-Kloskák halálárnyékaitól a jelenben is félné: a gondos főpásztor bölcsesége és előrelátásával óva int a jövőre és a vigasztalás balszámát csepegteti papjai és híveinek a mult idők csapásaitól nyert sebeikre.

E lelki fájdalma és hívei iránt égő szeretete iránt, ezért 1785 január 17-én főpásztori leveleinek legszebb és kenetelje-sebbikét, melyből nemesak az tűnik ki, hogy sokan talán a nagyobb szenvedések kikerülése végett — per simulationem inquam a schismára tértek át, hanem hű képét adja azon gyötrő szenvedéseknek is, melyek alatt a hívek az 1784 évi lázadás alatt és után is nyögve a félelem miatt majd öngyilkosok lettek, majd pedig az erdők és barlangokban a bujdosás keserű kenyerét ették.

Ezen szenvedések nyiták e keservekre ajkait: „Nem tehetjük, hogy fel ne jadjuljunk, midőn eszünkbe jut, hogy kevés nyájunk közül voltak: kik ezen nyomorult élet iránti ragaszkodástól elvakítatva, átkos szinleléssel schizmatikusok lettek, némelyek pedig a régiek könnyelmű kishitűségét felújítva és öngyilkosságot követve el, kárhózatot vontak magukra. Pedig, hamár a pogány zsarnokság nem is szabdal minket, mindazonáltal készen kell lennünk a mártírságra, hogy az ártatlanságnak a vértanúság által bitorból szótt stolájával feljutva az égbe, itt esillagként tündökölnénk és megszentelt vérrökkel oltánok ki az oláh dühöngés tüzvézeit. Ezen alkalom többet ér az aranyból, mert mód nyílik: a mártírság vérével viszozozni Krisztusnak érettlünk kiontott véré, tanúságot téve róla. Ez azon szerencsés haza, melyben a legyőzöttek is győzedelmeskednek. Rajta tehát — írja tovább a havasvidéki papokhoz — tanulják el töletek a hívek az élet megvetését és legalább szenvedéseikkel és könnyeikkel pótolják a vért, mit hitőkért ontani nem akartak. Tárjátok fel előttök a régi idők azon penitentiáit, melyeket el kellett szenvedni azoknak, kik hasonlóan az ök hittagadásuk és halálfélelmükhöz: nem akartak Krisztusról tanúságot tenni. Ezeket azonban inkább csak füleikbe sugjátok (in aurem dicite), mert az ilyenek nyilvános hangoztatását az idők jelen viszonyai nem engedik meg“.

Ez utóbbi intelmének gyóntatászerű közlését a mély belátású püspök azért ajánla, nehogy a magyarságra különben is felbőszített oláhság ily szózatok tudomására jutván s bujtogatást magyarázva ki belőle; szilaj felbőszültségével még elviselhetlenebbé tegye a magyarságnak különben is ezer szenvedéssel retteggett életét.

Azonban a gondoslelkű főpásztor az idők ezen babilonikus viszontagságai között főpásztori figyelmeztetést nemesak arra terjesztette ki, hogy hívei a lázongások viharai alatt is a hitben állhatatosak maradnának: hanem próféta lelkülettel a jövőre is gondolt, hogy ha 1784 év végén elfojtott forradalom újra éledne, a havasokon elszorítan élő nyája kellő övszerek és gyógyszerek nélkül ne lennének, hogy a netán újból felheggedt sebekre, mint valami jólrendezett gyógytárban a szükséges orvosságok — mindig feltalálhatók legyenek.

Ezért írja a menhelyeikről visszatért papokhoz a következő intelmek és bátorításokat: „Erősödjétek és legyetek bátrak. Ha bűneink úgy hoznák magukkal, hogy ismét új viharok és forradalmi mozgalmak hullámai verődnének fel: imádkozzatok és figyelmeztessétek hibeiteket, hogy maradnának mindig szívők és lelkők feltett jószándékainál. Menekülések közben gondoskodjatok e nyáj üdvéről úgy, hogy sze-

meitek mindig rájok legyen szegezve. Igyekezzetek közel lenni hozzájuk, mert csak így tudtak hivatásoknak megfelelni hasonlóan a jó pástorkoz, ki lelkét adja saját nyájáért. Ha tehát az idők szele ismét rosszszabra fordulva keserves éltetek tengerének hullámain felkorbácsolná: mindezek előtt gondolatok az oltári szentség iránti hitre és tiszteletre s azt habár nem is éhgyomorra (non jejunus) vegyétek magatokhoz, nehogy ismét az oláhok dühének essék martalékává. A templomok szent edényeit biztos helyeken rejtésétek; de megparancsoljuk egyuttal, hogy sem a templomokban, sem kriptákban semmit se helyeztetek el, mert keserves tapasztalásból tudjuk, hogy a rablás élvezetének édességétől áthatott lázangók még az Isten házaiban is dühöngenek. És hogy a szét-szórt híveknek lelki vigaszára lehessétek, megengedjük, hogy akár az erdőkben, akár barlangokban vagy földalatti vermekben találjon: a szentmiseáldozatot bárhol felajálhassátok . . . S törekedjétek arra is, hogy híveitek mint a hazának polgárai is folyton kötelesség teljesítésében tartassanak, nehogy a lázongás és rablás mint valami fekély, a magyarok és németekre is átragadva, ügyük még rosszabbá váljék . . . De kellő mérséklet tartandó a szónoklatoknál és szenvedéseitek okait és emlékezetét fel ne ujjátok, nehogy olaj öntessék a tüzre.

Végül tekintetbe véve, hogy azon részekben, hol a lázongás pusztított — ha nem is, de igen sokan koldusbotra jutottak, s így a megélhetés eszközeiben nem igen válogathatnak: péntek és szombati napot kivéve a quadragesimalis bőjtök alól dispenzál úgy azonban, hogy mind a kik tartozkodnak a hus-evéstől, mind pedig kik azt megesszik: bőjtöljenek a bűnöktől, mert ez ilyen bőjt által kiengesztelt Ur Isten magához fogadja őket s nem fogja ellenségeiket bennök gyönyörködtetni; hanem majd örvendve felkiáltanak: megszabadított minket a mi urunk Istenünk, kinek dicséret, tisztelet és hála legyen“!! . . .

ez rövidke vázlat az azon állapotoknak, melyek között Bathyáni püspök és hívei a Hóra-lázadáskor valának. — Szomorú dolgok mindezek; csak egy az örömdetes: az a vigasztalás, melyet a kegyes szívtű jó pásttor a lázadás borzalmi között is nem szünt papjai és nyájának nyújtani.

Kisebb közlemények.

— **Bérmant.** (Folytatás.) Máj. 31-én Ő Nagyméltósága délután 5 órakor indult Oláh-Lápos felé, szintén lovas banderium és 15 kocsis kíséretében harang zugás és mozsár ágyuk dörgeése mellett.

Oláh-Lápos községe sem akart a Főpásztor fogadásában Magyar-Lápos mögött maradni. A csaknem 3000 lelket számláló vegyes nemzetiségű és felekezeti község aprója és nagyja, ifjú és öreg már 3 órakor talpon állt feszült figyelemmel és epedő szívvel várva a megérkezés pillanatát.

Pont 6 órakor mozsarak durrogása jelzé az apostolok utódjának közeledtét. — A rogozi határszelen a két Lápos

banderiuma és kocsisora összetalálkozott: s a banderiumok sorfalai közt a kocsi sora által kísérve diadallal vonult be a Főpásztor Oláh-Láposra, a hol a Lápos folyót átszelő hid közepét impozáns díszkapu ékíté eme felirattal: „Légy itt is üdvözölve.“ —

Óriási két fenyő árboez nézett le miránk, melyeknek esnesáról a hidfőkéig gyönyörű lombzat huzodott le. Beláthatlan néptömeg lepte el a hidat, melynek a bevonulási részen a tűzoltóság nagy nemzeti lobogó alatt kettős díszsört képezett, s vezényeltre trombita és dobszóval tisztelgett.

Műdön a Főpásztor felért a hidra, a díszkapu alatt három egyházi egyén tünt szemeknk elé. A jobb és bal felől állók bíbor színű, a közben levő pedig hajfürtjébe hasonló ezüst színű, piros rózsákkal áttört pluvialeba voltak felöltözve. A közbelső: névszerint Simon Sándor — a községeknek közkedveltségű és nagyrabecsült derék lelkésze, kilépve a trinitásból, rövid, lelkes, velős, beszéddel köszönté a Főpásztort, kiemelve, hogy az isteni gondviselés e nagy szerenesét a közelmúlt két év alatt kétszer juttatta részére, s mind kétszer ugyanazon hó hét és napon ama különbséggel, hogy az első a „Mezőség“ egyik központján, a második pedig erdélyi haza részünk ezen szűk és vadregényes, szélső és félreeső vidékén. Alig volt szem, melyben e beszéd hallására öröm könnyek ne rezegtek volna. A főpásztor megköszönté a szívélyes és kiváló fényes fogadtatást, gyalog folytatá útját a templom felé, mely sürűen ki volt két felől zöld ágakkal ékesítve. A menetet Simon Sándor, r. kath., Filep Vazul és Nemes József gr. kath. lelkészek vezették a közeli dombon fekvő templomhoz, melynek kapuját fenyő galjak közt e felirat ékíté: „Isten hozott“, Bevonulva a gyönyörűen berendezett és felékesített templomba, rövid ima után a nem kevésbbé díszes plebániába mentünk, hol az egyháztanács, előjáróság és egyesek tisztelgése következett. —

Másnap azaz június 1-én 1/2 10 óraker kezdetét vette az isteni tisztelet, melynek végeztével a helybeli lelkész lépett a szószékre, s kiindulva temploma oltárképeinek fenséges titkából, mely a szt. Háromságot ábrázolja, eme themát: „A vallásban szükséges titkokat himni:“ alaposan, lelkesen, méltóságteljesen és meggyőző erővel fejtegeté.

A lelkész szónoklata után oltárhoz lépett a Főpásztor, s megragadva az oltárkép által kifejezett titkot: a szt. Háromság titkát, — ki a felvett titkot tovább fejtegetve, áttért a termséztitkaira. —

Imen vett szébbnél-szebb hasonlatai közül csak egyet említék fel. — Ez egyedül bőven elégséges arra, hogy a felvett igazságot mindenki, aki ép ésszel és vallásos akarattal bír, azonnal felfoghassa, megérthesse és valósággal elhiggye mert annyira kézzel fogható.

A természet működése — ugymond — a legesodálatsabb; mert nézzük csak ezen egyszerű fűszálakat, melyek lábaink alá vannak szórva. — Kisértük meg vele csupán egy kis göröngyöt átszurni. — Ugy-e nem lehet? Bármeddig próbálghatjuk; mert fáradságunk sikertelen fog maradni. Míg ellenben az önműködése és erejénél fogva nemesak a göröngyön, hanem a sziklán is áttör! Melyik természetűdös fejtí meg ezt nekünk? Im lássátok szeretett kedves hallgatók; nemesak a vallás, hanem a természet is, melyben naponkint működtek, — titokkal teljes, mert mindkettő Istennek műve

ki a rejtélyek rejtélye, a titkok titka, s az is maradt volna, ha önmagát ki nem nyilatkozattá volna.

Beszéd után a főpásztor 150-et esketett fel Krisztus bajnokaivá.

A fázasztó ténykedés után a helybeli plebános asztalához vonultunk, ki ámbátor nem rendelkezhetik Kroesusi vagyonnal, mint kinestári lelkész, mégis luculusi módon látta el ohajtva várt és forró szeretettel tisztelt ritka nagy vendégét, valamint a többieket is számszerint 22-öt, kik méltók valának ez alkalomkor vendégszerető házában megjelenhetni.

Itt is ebédközben számos és válogatott pohárköszöntők mondattak, melyeknek mindenike érdemes volna a felemlítésre de tartva a hosszadalmaságtól, csak a Filep Vazul gr. kath. lelkész hozott fel röviden, kinek előadásán ugy mint gyönyörű magyar nyelvezetén visszatükröződött a pesti központi papnöveldeben való buzamos tanulása.

Hangsúlyozá ő, hogy köztük ritualis és nemzetiségi különbség van ugyan, de lényegileg a szeretet által teljesen egyek; azért szeretett és mély hódolattal üdvözli Erdélynek diésően kormányzó és itt jelenlevő páratlan jószág s feledhetetlen nevű püspökét mint az egység reprezentansát ezen egységet ohajtván honfiai szeretetben is a különböző nemzetiségek között.

Filep kiváló tetszésben részesült toasztja után ő Excelencziája iskolai látogatásra sietett hol a gyermekek szent félelem közt a legnagyobb esendben várakoztak. A beérkezéskor a gyermekek „Dicsértessék a Jézus Krisztus“ köszöntéssel fogadták ő nagyméltóságát s számos kíséreit. — Erre a lelkész jeladására a szokásos tanítás előtti imát szép hanglejtéssel, s a mi ritka gyermekeknél — kellő s az áhitatot emelő lassusággal mondták el.

A gyermekek szabályos, határozott és kerekded feleletei mindekit meggyőzhetett a szakavatott és tapintatos vezetés és tanításról.

Valóban megérdemli és méltó a lelkész ezen fáradságos munkájának hű és pontos teljesítéséért a dicséretre.

A helybeli iskola látogatás után a 4 kmtr. távolságra fekvő rójabidai vasgyári telep iskolájának megtekintésér indult ő Nagyméltósága számos kocsis kíséretében mozsarak dörgése és harangok zugása közt. Az iskolát itt is teljes rendben találta. Ennek végeztével a derék Reuss Emil vasgyári üzletvezető és mérnök kedves ifju családját tüntette ki magas látogatásával.

(Folytatás köv.)

Rubrika-kalászatok.

— Közli: **Tözsér László.** —

XIV. A mise részei: b) Orationes.

A mise oratioi szintén nagy figyelmet érdemelnek.

Az oratioi kétféle néven fordulnak elő: tulajdonképeni oratio és commemoratio. A tulajdonképeni oratio a napi szentről vagy a napi ünnepről szól pl. szent Péter és Pál ünnepén ezeknek napi oratioja. Commemoratio oly szentről vétetik, mely a főünnepen szintén megemlégetik, pl. Sárlos Boldogasszony napján (jul. 2.), mely főbb ünnep, commemoráltak SS. Process. et Martinian. MM. ünnepe mint azzal egy napra eső kisebb ünnepek.

Az oratio és commemoratio fogalma azonban a rubrikákban nincs oly élesen megkülönböztetve; mert némely commemoratio esakis „oratio“ néven fordul elő, pl. olvassuk a

Missale rubrikái között több helyen: „secunda oratio A eun-
ctis, tertia oratio ad libitum“ vagy „secunda oratio Deus, qui,
tertia oratio Ecclesiae“ s így tovább. Ugyan ezeket olvashat-
juk Directoriumunk számtalan helyén is. Az ilyenek pedig
tulajdonképen commemoratiók volnának, melyek az előfordu-
ló időszakoknak felelnek meg s egy-egy időszakra ugyan-
azok, változhatlanok, általánosak — s azért „commemoratio-
nes communes“ a nevük. Vannak még „commemorationes spe-
ciales“, melyek csak egy-egy napra szólnak s specialiter egy
szentre vagy fitokra vonatkoznak.

Osztályozzuk tehát áttekinthetőleg az oratiók nemcét.

I. Orationes: a rendes oratio a napi ünnepről, mely az
oratiók között a legelső; azután secunda oratio; tertia oratio,
mely két utóbbit „commemorationes communes“ néven is ne-
vezünk; oratio imperata, melyet a rendes oratiók kivül a
pápa vagy püspök rendel el. Az eddig elsorolt oratiókat kö-
zös névvel „orationes praescriptae“-nek nevezzük, mert a rub-
rikák előírják azoknak elmondását. Ezekkel szemben „orati-
ones votivae“ nevet adjuk azoknak az oratióknak, melyeknek
elmondása a simpl. és ferialis napokon a rubrikák szerint a
pap tetszésétől — ex voto celebrantis függ.

II. Commemorationes; kétfélék: commemorationes spe-
ciales a nagyobb ünneppel egy napra eső kisebb ünnepről s
ezek tulajdonképeni commemoratióknak nevezetnek, — és
commemorationes communes, melyek egy-egy időszak misé-
ben egyformák, közösek s nevezetnek még oratióknak is,
mint a mi Directoriumainkban is: 1. orat. 2. oratio.

Lássuk most az oratiók számát, hogy milyen misékben
hány oratiót kell, szabad vagy lehet mondani. Az oratiók szá-
ma függ az ünnep rangfokozatától. Rangfokozatra nézve az
ünnep — a mint ezt a XII. sz. kalászatom I. pontjában ér-
tettem — vagy duplex, vagy semiduplex, vagy simplex ille-
ve ferialis s ezek szerint az oratiók száma is különböző.

Hogy hány oratio kell a dupl. hány a semid. és hány
a simpl. vagy fer. napokon, röviden és könnyen megjegyez-
hetőleg a következő kiesi rimes regulám mondja meg.

„Duplex est unus,
Semiduplex trimus,
Simplex vero plus.“

Magyarul:

„A duplex csak egyet orál
Semiduplex hárommal jár,
Simplexnek kell több háromnál.“

Ez általános regula részletezve a rubrikák szerint így
bővül ki 1) egy oratio veendő (tehát nem kell a commemo-
rationes communesekből sem 2. oratio, sem 3. oratio gyanánt) a
dupl. ünnepeken, tehát a dupl. I. Class, dupl. II. Class,
dupl. maj. és dupl. (min.) ünnepeken s így az oktávakon
(dies octava) is, mert a dies octava (de nem infr. octav.) dupl.
ritussal bír. Igaz tehát, hogy: „a duplex csak egyet orál.“ —

Hogy a dupl. napokon kívül még virágvasárnapján, nagy-
esütörtökön, nagyszombaton, karácsony és pünkösd vigilián
mondott misékben is csak egy oratio kell, az a Missale ille-
tő helyein pontosan jelezzé van. A votivmisék és gyászmi-
sék oratióinak számáról külön kalászatban szölok; itt csak a
directorium szerinti misék oratióiról jegyezzük meg, hogy
„duplex est unus — a duplex csak egyet orál.“ 2) Három
oratio veendő a semid. ünnepeken, tehát a közönséges vasár-
napokon, midőn de Dominica van a mise; infra okt. husvét
és pünköst kivételével, mi a Missaleban szintén jelezve van

az illető ünnepeknél; a vigiliákon kivéve karácsony és pün-
kösdét. Ezek és a lehető kivételek mind jelezve vannak a
Missaleban s ott alkalomadtán olvashatók. 3) Három három-
nál több, de nem kevesebb s lehetőségig páratlan szám orati-
o kell a simplex ünnepeken, az egyszerű vigiliákon és fe-
riákon általában.

De mindezt rövidebben kifejezi az előbbi regula.

Ez áll az oratiókra s most lássuk a commemoratiókat.

A commemorationes communes akkor szükségesek, mid-
dőn az előbbi regula szerint legalább három oratio szükséges
s nincs annyi commemoratio specialis, hogy a szükséges orati-
ók száma kiteljék, pl. van egy semid. ünnep, melyen há-
rom oratio szükséges, de csak egy más ünnep esik vele össze
s csak ezt kell megcommemorálni; hogy csináljuk ki ekkor
a szükséges három oratiót? Az első lesz a napi oratio; má-
sodik a szent commemoratioja, mely arra a napra esik; a
harmadik oratiót vesszük az időszaknak megfelelő s jelzett
Commemorationes communes közül az elsőt s így kilez a
három oratio. Több után ne járjunk a semid. napon, mert
vétek lenne. Absit.

A commemorationes speciales használata egy kissé kom-
plikáltabb és részletezést kíván. Lássuk. A dupl. I. Class. ün-
nepeken a simplex ünnepről nem szabad commemorálni, a
dupl. II. Class. ünnepen a solemnis misében szintén nem zaba-
d, de lehet a privat misében, ha a pap akar. — A com-
memoratio specialis elmarad azon napokon is, melyeken csak
egy oratio (unica) mondható, a hol ez a Missaleban is jelez-
ve van.

Még csak egy szót a Directorium azon utasítására, hogy
„3. oratio ad lib.“ — Ez nem azt jelenti, hogy a 3. oratio a
pap tetszése szerint el is hagyható, hanem azt, hogy tetszése
szerint választható akármelyik a Missale vége felé levő „Ora-
tiones diversae“ közül. Így magyarázzák ezt a rubricisták
mint Bouory: „Libitum respicit qualitatem orationis 3-o loco
dicendae, non vero ejus omissionem (Expos. Rubr. Tam. II,
tit. IX. pag. 121); Cavalieri, Guyet; így tanítják a pastora-
listák; ily értelemben döntöttek a decretumok (S. R. C. 2.
Dec. 1684; et 23. Maji 1835).

Omnis Ad Majorem Dei Gloriam!

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Papszentelés.** Püspök Ur Ő Nagyméltósága f.
évi július hó 10, 11, 13 és 15-én fogja az egyházi rendet
kiszolgáltatni.

— **Szent Alajos ünnep** a kolozsvári Mária
Terézia-féle konviktusban. A kolozsvári róm. kath. főgymna-
siummal kapcsolatos Mária Terézia-féle konviktus négy alsó
osztályú növendékeinek sz. Imre köre f. h. 20-án felolvasó és
szavaló gyűléssel ülte meg sz. Alajos halálának 300-ik év-
fordulóját. A gyűlés elején Dr. Cárbusz Géza subregens és a
körnek vezetője sz. Alajost és szt. Imrét ajánlotta a növen-
dékeknek, mint követendő példákat. Szentpéteri Ferencz IV
o. tanuló részleteket olvasott fel sz. Alajos életéből, Kovács
Péter 2-ik o. tanuló Rosty szép költeményeit szavalta el az
ifjúság védszentjéről. Az ülés végén következtek az évi je-
lentések a kör évi működéséről. A körnek ezéjja az iskolá-

ban tanultaknak ismétlése, házi feldolgozása és szabad előadások begyakorlása. E végből a kör minden szombat este félóraig gyakorló iskolát tartott. Volt összesen négy diszgyűlés (Szent. Imre napján, Simor primás emlékére. Petőfi ünnep és szt. Alajos ünnepe) és 30 gyakorló iskola. Azokon elszavatoltatott 215 db. közülök sikerült 167, nem sikerült 48. Az első osztálybeli konviktorok közül legjobb szavaló Veress Lajos, a 2-ik osztálybeliek közül Kovács Péter, a III. o. Zecha Gyula, a negyedik osztálybeliek közül Szentpétery Ferenc a kör elnöke. Tartatott 127 előadás s sikerültek között volt 38 leírás, tartalmi ismertetés, 2 természetrajzi, 10 fordítás, 45 elbeszélés, életrajz, mese, rege; 10 földrajzi, 5 történelmi tárgyú. A kör járatta a Hasznos Mulattatót, az Órangyalt, a Misió Lapokat, a vezető tanár szíveségéből a Magyar Allamot, a Magyar Szemlét, a Kömvéledést olvasta a kör. Kis könyvtára 300 kötetből áll — r — l.

— **Szt. Alajos triduumma és ünnepélye** a nagyszzebeni kir. kath. Terézvárházban. Minél nagyobb vesztések környezik korunkban a hívő népeket, annál nagyobb kitartással és buzgósággal kell, hogy Sion őrei küzdenek a reájok bizott lelkek megmentésén. Kivált az ifjuság, a jövő reményének megmentése és vallásos fölnevelése legyen a főcél, melyért lelkesülve küzdjön mindenki, kinek az egyház a haza üdve szíven fekszik. Hogy a fogékony ifju kebelre minő behatású a nemes és dicső példa, nem szükség fejtegetnem. Ezen eszmétől vezéreltetve rendelte el szentséges atyánk XIII Leo pápa, hogy az ifjuság egyik dicső véd-szentje „a testben élt angyal”-nak Szt. Alajosnak emléke ez évben mindenütt szokatlan fényvel felelevenítessék s kinyitván az egyház kincstárát, teljes búcsuval ajándékozta meg a hívő népeket. A nagyszzebeni kir. kath. Terézvárház növendékei siettek is ezen kegyben részesülni, szt. Alajos emléken és erényein épülni. Szt. Alajos triduumának első napján vasárnapon a plébános szt. beszédében az angyali ifjunak erényeit magasztalta, s szívreható szavakkal buzdította az ifjakat azok követésére. A triduum másodnapján mindnyájan meggyóntak, harmadnapján az Úr testét és vérért magukhoz vették. De más tére is igyekezett az ifjuság hódolatát szt. Alajos iránt kifejezni. F. hó 21én d. u. összesereglett sz. Alajosnak virágokkal ékített képe alá s számos vendég jelenlétében ünnepélyt ült következő műsorral: 1. „La stella Confidente” vonó négyes előadta a gymn. növendékek zenekara. 2. Ének szt. Alajoshoz. Előadta a gymn. növendékek vegyeskara. 3. Szt. Alajos életrajza. Felolvasta Kovács Károly VIII gymn. oszt. növendék. 4. „Armadár” énekelte a gyermekkar. 5. „Az ifjusághoz” szavalta Pál Gábor, VI elem. oszt. tanuló. 6. „A puszták fia” hegedű soló kísérettel, előadta Fazakas Géza VIII gymn. oszt. növendék. 7. „A kápolna” Kreutzertől. Énekelte a gymn. ifj. vegyes kara. 8. „A magyar ifjak szt. Alajosnál” szavalta Vodráska Venczel VI gymn. oszt. növendék. 9. „Gyermekdalok” Énekelte a gyermekkar. 10. Népdalok egyveleg. Előadta a gymn. ifjak zenekara. A minden pontjában sikerült ünnepély nagyban hozzájárult ahhoz, hogy szt. Alajos kedves ünnepe felejthetlen legyen a növendékek szívében.

— e.

— **Plebános beiktatás.** Mint lapunknak írják f. évi június hó 21-én ment végbe ftdő Rancz János esküsnagyboldogasszonyi plebános beiktatása tekintélyes plebániája; mely beiktatást Nagys. Bálint Károly ez. apát-plebános vé: ett teljes segédlettel sub infula. Oly fényes, oly lélek emelő volt ez ünnepély, melyhez hasonlót Csik Nagyboldogasszony hitközsége nem ért és épen azért kedves és maradandó leendő ügye a hívek, mint mindnyájunk szívében. Az ünnepélyt pohárköszöntőkben bővelkedő ebéd követte.

— **A következő gyászjelentést vettük:** Alulírottak fájdalomtelt szívvel tudatják, hogy forrón szeretett és felejthetetlen férj, illetőleg édes atya, nagyatyja, após, fivér és vő Dimitrovits Ferencz József, kir. kath. terézvárházi rajztanító, hosszú, nehéz szenvedés után 20 éves korában, miután 39 évig lelkiismeretesen betöltte hivatását és 29 évig boldog házasságban élt, folyó hó 21-én reggel 5 órakor a haldoklók szentségének felvétele után az Urban elhunyt. A drága halottnak földi maradványai f. hó 23-án d. u. 6 órakor fognak Terézvárház sirkertjében örök nyugalomra elhelyeztetni, a mely végtisztességre az elhunytak barátai és ismerősei ezennel tisztelettel meghívtnak. Lelkeért az engesztelő szent mise-áldozat f. hó 25-én d. e. 10 órakor fog terézvárházi templomban a Mindenhatónak bemutattni. Nagy-Szeben, 1891. évi június hó 21-én. Özv. Dimitrovits Ferenczné szül. Papp Teréz, mint az elhunytak neje. stb.

— (17) **Pályázat.** Maros Torda megyében az ehedi róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdetik. Ezen állomás évi járandóságai a következők: 1) két szobából álló lakás, mellék épületek, konyha és veteményes kerttel. 2) kepe: 80 kal. buza és 80 kal zab, — 28 szekér kemény tűzifa; 3) az új magtárból 50 veka gabona; 4) a főt. püspök uradalmi pénztárból évnegyedes részletekben 50 frt. Tandij 8 frt, ospora 10 frt. Stola 12 frt. 3 holdnyi szántó és kaszáló. Pályázók felkértnak, hogy megkívántató okmányokkal ellátott folyamodványaikat Julis hó 20 napjáig az ehedi plébánia hivatalhoz adják bé. Probára jelentkezők előnyben részesülnek. Képezde végzett tanítójelölt ifjak is fölléphetnek. Ehedén, u. p. Deményháza. Kalapács Imre lelkész, isk. széki elnök. 21 június 1891.

— (18) **Pályázat.** A farkaslaki segéd-kántor tanítói állomásra pályázat hirdetik. Jövedelme: 1) 63 kalongya ősz, 63 kalongya tavasz gabona, 2) 20 frt ospora, 3) mintegy 18 frt stola, 4) 3 frt 19 kr. stipendium, 5) 14 szekér kemény tűzifa. Ezenkívül a tanidőre 6) minden tanköteles gyermek után 33 kr tandij 20—22 frt s 7) a község pénztárból 95 frt készpénz. Van 8) két szoba s pinczéből álló esinos lakás az iskola épületben. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat f. évi július 20-ig alólirhoz küldjék. A megválasztott kötelességeihez tartozik a sekrestyés- és harangozóí teendőik végzése. Pályázhatnak tanítóképezdét végzett tanító jelöltek is. Farkaslaka (Udvarhely megye) 1891 június 22. Bajna Ferencz, isk. sz. elnök.

— **Szerkesztői üzenet.** Dr. Cz. G. Jövő számunkban a másé is közöljük. K. Gy. Köszönjük.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: PAL ANTAL.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, KÓRÓDY PÉTER, VASS ALBERT, ZLAMAL AGOST.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lye. nyomdában Gynlafehérvárott.